

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Процька С. М.,

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова,

Крючкова Д. К.,

студентка групи 1МОПз історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, магістерська програма «Освітня політика»

У статті проаналізовано нормативно-правовий інструментарій упровадження рівного доступу до якісної дошкільної освіти в Україні; доведено, що важливим аспектом розвитку галузі дошкільної освіти є сучасна нормативно-правова база, яка відповідає вимогам сьогодення; описано пріоритетні шляхи розвитку нормативних засад та продуктивні кроки у розвитку державної освітньої політики зазначеної галузі освіти.

Ключові слова: дошкільна політика, нормативно-правові основи, рівний доступ до якісної освіти, освітня політика України.

The article analyzes the legal tools for implementing equal access to quality preschool education in Ukraine. It is proved that an important aspect of the development of preschool education is the modern legal framework that meets the requirements of today. The priority ways of development of normative bases and productive steps in development of the state educational policy of the specified branch of education are described.

Keywords: preschool policy, normative-legal bases, equal access to quality education, educational policy of Ukraine.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Засадничим принципам функціонування систем дошкільної освіти в різних країнах світу притаманні спільні та відмінні риси, зумовлені економічним, суспільно-політичним, соціальним, культурним розмаїттям. Якщо порівняти тенденції розвитку світової дошкільної освіти, передусім у Європі, з тими, котрі можемо спостерігати в Україні, слід зазначити, що розвиток вітчизняної системи дошкільної освіти загалом відповідає загальносвітовим тенденціям та вимогам сьогодення.

Зокрема, національна законодавча база у сфері дошкільної освіти:

- адаптується до законодавства європейського освітнього простору; зближується організація вітчизняної системи дошкільної освіти до

організації подібних освітніх систем у країнах ЄС,

- забезпечується принцип наступності між дошкільною й початковою освітою в умовах шкільної реформи «Нова українська школа»,

- поліпшується якість дошкільної освіти,

- впроваджується інклюзивна форма навчання та ін.

Аналіз наукових досліджень. Дослідження теоретичних джерел проблематики даної наукової розвідки свідчить, що освітня політика у галузі дошкільної освіти України розглядається вітчизняними науковцями як В. Андрущенко, В. Бобрицька, В. Савельєв та ін.; проблемою дошкільної освіти як особливої ланки в системі дошкільної освіти займалися А. Богуш, О. Зима, С. Сажник, Т. Степанова; оволодінням дошкільників навчальною діяльністю – Є. Аркін, Л. Венгер, Л. Вигоцький, П. Гончарук, Д. Ельконін, О. Запорожець, Г. Кравцов, О. Леонтьєв, О. Любчик, Т. Маркова, Н. Менчинська та ін. Проте залишається недостатньо вивченою проблема нормативно-правових основ формування освітньої політики України з питань забезпечення рівного доступу до дошкільної освіти.

Мета статті полягає в обґрунтуванні нормативно-правових основ формування освітньої політики України з питань забезпечення рівного доступу до дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. В нашому дослідженні ми суголосні з визначенням В. Бобрицької дефініції «освітня політика» – це низка дій, спрямованих на досягнення цілей освітніх організацій та/або системи освіти [2; 3].

Далі обґрунтуємо нормативно-правові основи формування освітньої політики України з питань забезпечення рівного доступу до дошкільної освіти через опис принципів державної освітньої політики у галузі дошкільної освіти.

Дошкільна освіта є складовою цілісної системи неперервної освіти.

Рис. 1. Принципи державної освітньої політики у галузі дошкільної освіти

Таким чином, наразі сформовано солідарну відповідальність держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти за розвиток і виховання дитини у рамках формування сучасної нормативно-правової бази.

Важливо зазначити, що у процесі незалежності система дошкільної освіти

подолала ускладнений шлях трансформації її змісту, розбудови нормативно-правової бази, що відповідає викликам сьогодення, оптимізації мережі ЗДО тощо. Тепер зміст дошкільної освіти законодавчо органічно пов'язаний із ідеями НУШ - він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах модерної шкільної реформи. Відбувається активний, нормативно погоджений відхід від директивної, безальтернативної форми управління. Багатоманітність підходів до виховання дітей дошкільного віку надає широкий простір для ініціативи ЗДО, оптимізує систему роботи зазначених закладів освіти, відповідає принципу демократизації системи дошкільної освіти, забезпечує педагогам право на креативність творчість в організації педагогічного процесу, створює передумови для активного залучення до нього сім'ї і громадськості, що дозволяє поширювати ідею сучасної дошкільної освіти та ділитися передовим педагогічним досвідом.

На сьогодні Урядом визначено конкретизовані напрями розвитку системи дошкільної освіти. Серед них необхідним є забезпечення рівного доступу дітей до якісної дошкільної освіти. Першочерговими завданнями в цьому контексті є розбудова актуальної та сучасної мережі закладів ДО, здатної надавати якісні освітні послуги – в сучасному, безпечному, інклюзивному й комфортному освітньому середовищі [6].

Підвищення якості дошкільної освіти було та залишається пріоритетним завданням державної освітньої політики. Для його виконання оновлюється зміст такої освіти, впроваджуються сучасні освітні методики й технології, вдосконалюється система підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів ДО, створюється система забезпечення якості дошкільної освіти, розробляється нова модель фінансування із запровадженням фінансової автономії цих закладів. Оновлення нормативно-правової бази дошкільної освіти.

На початку 2021 р. затверджено нову редакцію Базового компонента дошкільної освіти, що сприятиме продовженню її реформи з урахуванням наступності між закладами дошкільної й загальної середньої освіти [7]. В основу оновленого документа покладено компетентнісний підхід. Наразі Міністерство освіти і науки України готує нову редакцію Закону України «Про дошкільну освіту», що доопрацьований відповідно до базових положень Закону України «Про освіту». Новий закон «Про дошкільну освіту» враховує усі трансформації, що відбулися в суспільстві за роки незалежності нашої держави, містить актуальні зміни та інноваційні положення. У ньому закріплено основні вимоги до забезпечення якості дошкільної освіти;

окреслено шляхи забезпечення доступності її здобуття, підстави запровадження фінансової автономії закладів ДО; встановлено процедуру призначення керівників таких закладів за конкурсом; передбачено зменшення тижневого навантаження на педагогічних працівників і збільшення їх відпустки до 56 календарних днів тощо.

На основі зазначеного можна дійти висновку, що розробка державної дошкільної освітньої політики в Україні повинна передбачати той факт, що всі проблеми, пов'язані з правовим регулюванням (формування освітнього законодавства, розробка правових регуляторних засобів та організаційних заходів задля забезпечення якісних дошкільної освітніх послуг), повинні вирішуватися повноцінно та цілісно.

Державна освітня політика повинна реалізовуватися поетапно на основі використання організаційних, правових та економічних принципів. На першому етапі реалізації державної освітньої політики необхідно послідовно визначити нагальні проблеми в системі функціонування ЗДО та управління якістю дошкільної освіти, а на другому необхідно імплементувати вдосконалену нормативно-правову базу в дійсність задля надання рівного доступу до дошкільної освіти.

Перспективою подальших досліджень є вдосконалення формування системи нормативного забезпечення державного управління якістю дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів, що дасть змогу стимулювати інноваційну та освітню діяльність, покращити поточну якість дошкільної освіти.

Джерела:

1. Бобрицька В.І. Актуальні проблеми інклюзивної освіти. Педагогічний процес: теорія і практика. 2015. № 5-6. С. 7-11.
2. Бобрицька В.І. Професійна підготовка магистрів у галузі освіти в Україні: сучасні виклики, проблеми, знахідки. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. пр. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2017. Вип. 1(10). С. 20-23.
3. Бобрицька В. І. Освітня політика в педагогічних рефлексіях. Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти : всеукр. наук.-практ. конф., 15 грудня 2010 р. : зб. матеріалів. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. С. 48-50.
4. Бобрицька В. І. Пріоритети державної кадрової політики України з підготовки фахівців відповідно до потреб ланок національної системи освіти. Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб та ін. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 398-454.

5. Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей з порушеннями психофізичного розвитку: проблеми, шляхи їх вирішення : матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 4 черв. 2014 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України; Упорядник С. В. Красняков. К.: Парлам. вид-во, 2015. 272 с.
6. Філософія освіти / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельєв, В. І. Бобрицька та ін. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 342 с.
7. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
8. Процька С. М. Правові засади формування професійних компетентностей бакалаврів філологів в умовах комп'ютерно орієнтованої освіти. Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти / за ред. В. П. Андрущенка. Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Тематичний випуск: збірник наукових статей. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. С. 124–127.
9. Процька С. М., Нагорна А. В. Запровадження системи забезпечення якості освіти в Україні: інформаційні портали. Матеріали наукової конференції «Молода наука – 2020: соціально-освітні розвідки» (м. Київ 20 травня 2020 р.) Київ: Вид-во «Гілея», 2020. С. 47–49.
10. Valentyna I. Bobrytska, Hanna V. Krasnylykova, Nataliia A. Beseda, Nina G. Batechko, Yevheniy S. Spitsin. Reshaping the University Curriculum through the Visiting Lectureship. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. Vol. 19, No. 12, pp. 70-85, December 2020. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.12.4>
11. Bobrytska, V. I., Reva, T. D., Protska, S. M. & Chkhalo, O. M. (2020). Effectiveness and Stakeholders' Perceptions of the Integration of Automated E-Learning Courses into Vocational Education Programmes in Universities in Ukraine. *International Journal of Learning, Teaching, and Educational Research* Vol. 19, No. 5, pp. 27-46, May 2020. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.5.3>
12. The Contribution of early childhood education to a sustainable society. URL:<https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/%5BENG%5%20La%20contribuci%C3%B3n%20de%201a%20educaci%C3%B3n%20inicial%20para%20una%20sociedad%20sustentable.pdf>